

مسئولیت کیفری و جزایی خوابگرد در جرائم ارتكابی

تالیف:

علی رزمان

(مدرس دانشگاه)

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	: رزمان، علی، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: مسیولیت کیفری و جزایی خوابگرد در جرائم ارتكابی / علی رزمان.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۸۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۸۳ - ۲۰۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: مسیولیت جزائی
موضوع	: Cri mi nal li abi li ty
موضوع	: خوابگردی
موضوع	: Sl ee pval ki ng
موضوع	: مسیولیت جزائی-- ایران
موضوع	: Cri mi nal li abi li ty-- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶، ۵م۴/۵۰۶۴، K۵
رده بندی دیویی	: ۰۴/۳۴۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۶۳۹۳۰

انتشارات قائم‌یار

مسئولیت کیفری و جزایی خوابگرد در جرائم ارتكابی

تألیف: علی رزمان

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-8077-82-4

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

فصل اول.....	۱۱
کلیات	۱۱
فصل دوم.....	۱۷
ادبیات و پیشینه علمی موضوع	۱۷
مبحث اول-مفهوم جرم و ارکان تشکیل دهنده آن.....	۱۹
گفتار اول - مفهوم جرم.....	۱۹
گفتار دوم - ارکان تشکیل دهنده ی جرم	۲۵
مبحث دوم - مفهوم ، میانی و ارکان مسوولیت کیفری	۳۳
گفتار اول - مفهوم و مبانی مسوولیت کیفری	۳۴
گفتار دوم - ارکان مسوولیت کیفری.....	۴۱
مبحث سوم-خواب طبیعی	۴۹
گفتار اول -مفهوم و ماهیت فیزیولوژیک خواب.....	۴۹
گفتار دوم- مقایسه خواب با اغماء و بیهوشی و مستی	۵۳
مبحث دوم -خواب مصنوعی	۶۰
گفتار اول -تعریف خواب مصنوعی	۶۱
گفتار دوم -ماهیت خواب مصنوعی	۶۴
فصل سوم.....	۷۱
ارتکاب جرم در حال خوابگردی	۷۱
مبحث اول - اختلالات خواب.....	۷۳
گفتار اول - کز خوابی ها	۷۴
گفتار دوم - بد خوابی ها	۷۵

- ۷۶ مبحث دوم - خوابگردی (سومنامبولیسم)
- ۷۸ گفتار اول - انواع خوابگردی
- ۷۸ بند ۱ - خوابگردی طبیعی
- ۸۳ بند ۲ - خوابگردی مصنوعی
- ۸۴ گفتار دوم - ملاک های تشخیص خوابگردی
- ۸۵ بند ۱ - ملاک تشخیصی ICD-10 برای اختلال خوابگردی
- ۸۶ بند ۲ - ملاک تشخیصی DSM-IV-TR برای اختلال خوابگردی
- ۸۷ مبحث سوم - اراده ، اختیار و قصد در خواب
- ۸۸ مبحث چهارم - اراده و اختیار در خواب
- ۸۹ گفتار اول - ماهیت اراده و اختیار
- ۹۶ گفتار دوم - جایگاه اراده و اختیار در خواب
- ۱۰۰ مبحث پنجم - قصد در خواب
- ۱۰۰ گفتار اول - ماهیت قصد
- ۱۰۳ گفتار دوم - جایگاه قصد در خواب
- ۱۰۵ مبحث ششم - جرایم ارتكابی شخص خواب
- ۱۰۶ مبحث هشتم - جرایم ارتكابی شخص خواب از حیث رکن مادی جرم
- ۱۰۶ گفتار اول - رکن مادی جرایم شخص خواب
- ۱۰۸ گفتار دوم - انواع رفتار مجرمانه شخص خواب از حیث رکن مادی
- ۱۱۰ مبحث نهم - جرایم ارتكابی شخص خواب از حیث رکن روانی جرم
- ۱۱۱ گفتار اول - جرایم غیر عمدی شخص خواب
- ۱۱۵ گفتار دوم - جرایم عمدی شخص خواب
- ۱۱۸ مبحث دهم - جرایم ارتكابی شخص خواب از حیث رکن قانونی جرم
- ۱۱۹ گفتار اول - جرایم شخص خواب در نگاه قانونگذار
- ۱۲۳ گفتار دوم - مقایسه تحلیلی مواد ۲۲۵ و ۳۲۳ قانون مجازات اسلامی

۱۳۱ فصل چهارم

مسئولیت جزایی شخص خواب آلود	۱۳۱
مبحث اول - وجود عمل مجرمانه و قابلیت اسناد مسوولیت کیفری به شخص خواب	۱۳۳
گفتار اول - وجود عمل مجرمانه	۱۳۴
گفتار دوم - قابلیت اسناد مسوولیت کیفری به شخص خواب	۱۳۶
مبحث دوم - فقدان موانع تحقق مسوولیت کیفری شخص خواب	۱۳۹
گفتار اول - عوامل سالب مسوولیت کیفری	۱۴۱
بند ۱. عوامل موجهه جرم	۱۴۲
بند ۲. عوامل رافع مسوولیت کیفری	۱۴۶
گفتار دوم - ارتباط خواب با عوامل سالب مسوولیت کیفری	۱۴۸
مبحث سوم - مجازات شخص خواب	۱۵۳
گفتار اول - مجازات شخص خواب از دیدگاه فقهای امامیه	۱۵۳
گفتار دوم - مجازات شخص خواب در حوق کیفری ایران	۱۶۰
مبحث چهارم - جبران ضرر و زیان ناشی از جرم شخص خواب	۱۶۹
گفتار اول - جبران ضرر و زیان مادی	۱۷۰
گفتار دوم - جبران ضرر و زیان معنوی	۱۷۵
گفتار سوم - جبران زیان منافع ممکن الحصول	۱۷۹
منابع و مأخذ	۱۸۳
الف) منابع فارسی	۱۸۵
کتاب ها	۱۸۵
پایان نامه ها	۱۹۵
مقاله ها	۱۹۶
ب) منابع عربی	۱۹۸

تقدیم بہ:

خدائی کہ آفرید جہان را، انسان را، عقل را، علم را، معرفت را، عشق را و بہ کسانی کہ

عشقشان را در وجودم دمید. گاہی بیایم و احوالشان را پرسم

فصل اول

کلیات

در قلمرو حقوق کیفری افراد زمانی پاسخگو و مسئولند ، که دارای ادراک و اختیار باشند. بنابر این ، اگر انسانی مدرک و مختار نباشد ، مسئول اعمال خود نیست. یعنی در قبال امر و نهی قانونگذار تکلیفی ندارد. چرا که خطاب قانونگذار متوجه کسانی است که دستورهای او را فهمیده و قدرت بر اجابت آن را دارند.

به عبارت دیگر ، مسوولیت کیفری نوعی الزام به پاسخگویی آثار و نتایج نامطلوب پدیده ی جزایی ، یا هر قاعده و یا قانون و یا تکلیفی را دارا است و وجود قواعد و مقررات مشروع قانونی که مطابق آن وظایف و تکالیف اطاعت کنندگان از قانون به خوبی مشخص و معلوم می گردد و انسان مکلف و آگاهی که اهلیت لازم برای انجام یا خودداری از انجام ممنوعیت های قانونی را دارد: برای تحقق آن لازم و ضروری است.

غالب نظام های جزایی دنیا ، فرض مسوولیت قانونی را مورد پذیرش قرار داده ، و در کش و قوس امر بین مسوولیت و عدم مسوولیت ، اصل را بر مسوولیت جزایی دانسته اند. قوانین جزایی جدید نیز بر پایه فرض مسوولیت بنا شده است. در این میان ممکن است ، اوضاع و احوال و یا رفع مسوولیت کیفری جانی گردد. ارتکاب جرم در خواب نمونه ای از خصیصه های و شرایطی است ؛ که به لحاظ وضعیت در این خصوص ، بر مسوولیت کیفری انسان سایه افکنده و آن را دستخوش تغییراتی می نماید.

خواب امری طبیعی و فطری است و در انسان به دنبال خستگی عضلانی و یا دماغی حادث می شود. این رفتار در وجود هر انسانی نهفته بوده و گریزی از آن نیست و کسی نمی تواند به مخالفت با آن برخیزد.^۲ حالت یا وضعیتی که به صورت خواسته یا ناخواسته بر بدن غالب می شود و فعل و انفعالات ذهنی و قدرت تفکر و تصمیم گیری را برای مدت معین می نماید.

در این حالت چنانچه شخص به دنبال حرکتی غلتیدن مرتکب جنایتی علیه جان، مال، ناموس و آبرو دیگری شود، مجازات مرتکب و وضعیت مسوولیت کیفری او است؟ آیا می توان نائم را به جبران ضرر و زیان ناشی از جرم ملزم نمود؟

وجود رفتاری که در قوانین جزایی دارای وصف مجرمانه است و انتساب آن به شخص خواب و قابلیت تحمل تبعات جزایی رفتار مجرمانه ی او، از جمله شرایط تحقق مسوولیت کیفری شخص خواب به شمار می آید.

از سوی دیگر، شرایط و خصوصیات درونی شخص مانع از قابلیت انتساب رفتار مجرمانه به او می گردد و به دلیل عدم امکان اسناد جرم معقول و منطقی جلوه می نماید. به لحاظ وجود این دوگانگی، نمی توان در این خصوص به نحو مطلق سخن گفت.

۷- بکن خدایی، محسن، بررسی مستی و خواب و بیهوشی به عنوان علل رافع مسوولیت کیفری، مجله دادرسی، شماره اول

بررسی ارتکاب جرم در خواب، موضوعی حقوقی و پزشکی است. بنابراین تحلیل آن از دیدگاه حقوق کیفری و روان پزشکی، امری ضروریست. در حقیقت خواب، یک دفاع کیفری است، در برابر جرایم ارتكابی شخص خواب. لذا، شناخت طبیعت و ماهیت ارگانیک خواب و چگونگی ارتكاب جرم از حیث ارکان تشکسل دهنده ی آن و نیز تعیین مسوولیت یا عدم مسوولیت کیفری خوابگرد اهمیت مضاعفی پیدا می نماید.

این نوشتار، با بررسی ارتكاب جرم در خواب، انواع خواب و علل حرکات شخص خفته را تبیین می نماید و با بررسی وضعیت اراده، اختیار و قصد نائم و جرایم ارتكابی او، دامنه مسوولیت کیفری آن را بیان می کند.

فصل دوم

ادبیات و پیشینه علمی موضوع

مبحث اول - مفهوم جرم و ارکان تشکیلی دهنده آن

پدیده جزایی یا جرم مبتنی بر رفتاری است که از طرفی مخالف نظم اجتماعی است و از سوی دیگر، در قانون جزا مجازاتی برای مرتکب پیش بینی شود. تا رفتار غیر عادی و زیان آور شخص نسبت به دیگران و اجتماع، با متون قوانین جزایی منطبق نباشد، مرتکب قابل تعقیب کیفری نیست.^۴

جرائم به طور کلی دارای ارکان تشکیل دهنده ی مشترکی هستند که اختصاص به هریک از آنها نداشته و برای تمام جرائم عمومیت دارد. در این مبحث مفهوم جرم و ارکان سازنده ی آن به تفصیل تشریح می گردد.

گفتار اول - مفهوم جرم

جرم از جرم گرفته شده، که به معنی قطع کردن است. به قول راغب اصفهانی اصل معنی جرم، بریدن میوه از درخت است و برای هر کسب و کار زشت و مکروه استعاره شده است.

در آیه ۸ سوره مائده خداوند متعال می فرمایند: «ای کسانی که ایمان آورده اید همواره برای خدا قیام کنید، و از روی عدالت گواهی دهید. دشمنی با جمعیتی، شما را به گناه و ترک عدالت نکشاند. عدالت پیشه کنید، که به پرهیزکاری نزدیکتر است. و از (نافرمانی) خدا پرهیزید، که از آنچه انجام می دهید آگاه است.»^۵ و در آیه ۳۵

^۴ - گلدوزیان، ایرج، ۱۳۸۵، بایسته های حقوق جزای عمومی ۱ و ۲ و ۳ ص ۶۵

^۵ - قرآن کریم، ترجمه آیت الله مکارم شیرازی، ۱۳۸۷، ص ۶۱.